

Jekamba maifu Pol Timotinjik or kayeri

¹ An Pol anira, jekamba kason mir Timotinjik amu kayenduwa. Avui Wasilaka fre Krai Jisas anin aposelik fri kamashihindak lerawu frihin amu landuwa. Avui Wasilaka nirin jivinahanda ma ria. Krai Jisas ermbea ermbak linda oson handa ma ria. Frir mu anin fri kamashihindak lerawu frihin amu landuwa. ² Timoti, an nga mir nga Kraisin nakrem shi tiyaha an nanda hom mi nawa osik mir jikisi anhi mira. Mirnjik Avui Wasilakan a sawenak or nga Krai Jisas Wasilaka nihi nga waprushi frihi nga holo frihi nga waphimbiji frihi nga avak fri halashinak mihik si naka.

Welmbahalaha maintarmben sawenda ma ondon ji auheyeka

³ Os provins Masedoniak a ikuri wolo karem mirin amu sawera, Mai, yanga Efesus orok er lihi ma ol welmbahalaha maintarmben sawenda ma ondon kwambuk pantleshinak os erem li sawendan li halaka. ⁴ Ma ondo mbele mbele ol mas misumu lihikop sishi naha rahanda mashin li sawewak ma olmu lihi ambek anajinduwa. Hako os erem li sawenda nombo oso mbeek man jelyashiwak kwambuk li sihi Avui Wasilakan li hishinda nombo lihi kwambuk nakwa ambu sir, wahau. Karem nanda osik lirin pantleshinak er li halaka. ⁵ Os a hishihi na mbawa karem, Jisasin tiyanda ma ondo halanak lihi ambek li anarupshika. Uhu anarupshinda lihi oso halanak wornakop er si naka. Uhu halanak kavakava ol li undan ermbea ermbak

Avui Wasilakan li sawenak or laha ermbeshinak jivik li naka. Uhu Jisasin tiyanda nombo lihi wavu namtaskop si naka. ⁶ Hako welmbahalanda ma ondo nombo wornan tiyandan angop li halawa sir. Uwak wavu lihi angop si fenjeshiwak olmu maintarmben saweyanduwa. ⁷ Lir Moseshi lon sawenda mak li nakmbaha hishinda ola. Hako mbeek lo oson hishiyarinda ambu lir, wahau. Men li mbafirihi li mba, ♦Lo Moseshi karem nanda sir, ♦karem mbanda ola. Hako lir mbeek lo oso maintontlo sihin yarinda ambu lir.

⁸ Hako angop ni heyenda sir, Moseshi lo oso jivi sira, os ni halashinak Avui Wasilaka mbahanda hom lerawun si lanahin. ⁹ Lo oso lerawu sihi mberem si nandu? Avui Wasilaka mberem ukurik lo oson or ewer? Ma jivin si tolo wornakmbaha eweri or mo ma kavan si tolo wornakmbaha eweri or? Ma kavan si tolo wornakmbaha eweri ora. Ma ol lo orhin mblarnaha ferfar unda, ma ol orin halaha kavakavan unda, ma ol mashi orhin mblarnaha mbele mbele misambik fehen tolonda, ma ol avoko nijava lihin mandingormehe ma anandin er nga mandingormenda, ¹⁰ ma ol nokophiribirik layinda, ma ol hulayi ambek nokove nga li liyanda hom unda, ma ol hulaima nokopman li lai ma anandin haha yan landa, ma ol mbafirimba mba, ♦Avui Wasilaka or heyewak mashi kas a mbawa ome sira. ♦Hako men mbafirimbanda lir. Uhu ma ol mbele mbele amber Avui Wasilakahi mashin mblarnanda. Ondonjik lo oson ormu ewera. Maintontlo os lo oson or eweri karem. Or eweshinak mbele mbele kavakava os ma li uwan avak si muku si mba, ♦Kaso kava sir, mbeek mashi Avui Wasilakahi nga nakrem nanda ambu sir. ♦Karem si mukukmbaha lo oson ormu ewera. ¹¹ Mashi kas jirin a sawewa kaso mashi jivi Avui Wasilakahi os nirin or hahandari nga nakrem nanda sir. Mashi jivi orhin anin or hashihindak hulaima nokopman a sawekmbahan. Or

Wasilaka mende ria. Uwosik hi orhin ni hauoweka.

Pol hi Avui Wasilakahin or hauoweri

¹² Wasilaka nihi Krai Jisas anin or kamaha kwambu orhin or hashindak lerawu orhin amu landuwa. Uwosik armesarme mendek orin amu mbanduwa. ¹³ Hako ome sira. Mas wavun a tormble namber, orin a okolehe wutari orhik a naha ma orhin a jila mandingormelakurik a undari nir. Hako os erem a urik or heyeri mbeek orin wavu anhik a ewehe orin yawur a heyekrahakorori ambu nir. Undari osik anjik or holoho anin ormu jivinara. ¹⁴ Wapjivi orhi os anin or hari oso wasilaka mendek nari sir, kasai uku si rasaha hoje ngoronda hom si nahanda osik mbeek sainanda ambu sir. Wapjivi orhi oso anhik si naha si ushiwak orin sunguwavu anhi nga na hishiowehe hulaima nokopman a rupshihhi orin amu toltambana sinduwa, os liri mik si oho sinda hom Krai Jisasik amu sinduwa.

¹⁵ Krai Jisas misambi torok nir kavakavan undari man or jivinakurik tari ri. Mashi kaso omendinga sira. Uwosik ni misihi ni tiyaka. Hako an mas kavakava warje mende nga na undari nir. Kavakava os a undari mbeek ma lar erem undahi ambu ri, wahau. ¹⁶ Hako Krai Jisas mbeek ma ol kavakavan undan kolomalok kumasi mendenda ambu ri, wahau. An kavakavan warje mende nga na undari nir. Hako Jisas Krai anin or jivinashihindak ma amber avak li heyeye li krahakoroka, or mbeek ma ol kavakavan undan kolomalok kumasi mendenda ambu ri. Oson li heyeye lir nga avak orin wavu lihik li ewendanak ermbea ermbak linda oson livai laka. ¹⁷ Avui Wasilaka malakama ermbea ermbak linda ri. Hako nir ma misambik fehe mbeek orin ni heyendahi ambu nir. Ortonom God indinga ria. Uhunda osik nir amber hi orhin ni hauowenak or malakama nihik er or naha lika. Ome sira.

¹⁸ Jikisi anhi Timoti mirin, profet mashi os mas li sawenda mainombo hom indik mirin amu sawenduwa. Unak mashi oso korme sayi hom mi toloho avak awun jip uka. ¹⁹ Mir avak os Kraisin mi tiyanda nombo nom er toltangrika. Uhu mbele os jivik nanda nga os kavak nanda nga armek yarika. Uhu jivik nanda nom er tiyaka. Misi, ma lal nombo kavak li siwan angop heyeyariwa lir. Hako lir mbeek Avui Wasilakan li halashiwak lirin tolo wornanda ambu ri. Uwosik nombo kava orok er li iwak Jisasin li hishiowenda nombo lihi angop mendek nawa sir, os sip solwarak si ihi sunja lakak si jindirihni si lunlandu rakanda hom. ²⁰ Ma lihi lap Himeneus fre Aleksander erem nanda vri. Unda osik fririn Laulakahi tavak a halashihindak opmu sinduwa. Erem a ushinak os erem fri unda kava frihi fri heyeye, os mashi Avui Wasilakahin fri mblarnaha orin fri okolendan, er fri halakmbahan.

2

Nir avak Avui Wasilakan ni sawenak ma amber or jelyaka

¹ Misi, mirin a sawekwa karem, ma ondon sawenak lir ermba ermbak Avui Wasilakan armesarmek li mbaha orin li saweka. Ma amber ondonjik li sawenak orvai lirin jelyaka. ² Uhu malakama nga ol gavmanhi lerawun landa ondonjik er nga li sawenak lerawu os li landan or jelyaka. Ushinak mbeek nomorawu las nihik talakwa ambu sir. Unak avak nir amber jipjip ni lihi Avui Wasilakahni nombon ni tiyaha os or mbawa hom ni uka. ³ Nombo os erem orin ni sawenda nombo oso misokome orhik or heyewa jivik si nawak rupshinda ri. ⁴ Or hulaima nokopman jivinahanda ma ri. Ma amber or jivinakmbaha hishinda ri. Ushinak mashi orhi oso mainome sihin yawur li heyeye krahakorokmbahan. ⁵⁻⁶ Angop ni heyenda sir, God namtar nom linda ria, or Avui Wasilaka nihi oria. Hako

or mbeek ma misambik fehe nga nakrem lindari ambu ri. Or orhik or lirik, lir lihi lindari lir. Uhu wutarik nandari lira. Hako os or mbahandari wolok si narik Krai Jisasin or halashirik Krai orhinjik fleya hom maome orhin or hashirik li mandingormeshirik os wutarik li nandari oso osmu mendek nara. Krai suman or tivihi hulumangok or sishirik wutarik li nandari osmu mendek nara. Os Krai erem or uri oso osmu mukunduwa, Avui Wasilaka ma amber or jivinakmbaha hishinda ri. ⁷ Anin aposelik or kamaha mashi orhin anin or hashinak a ihi ma ol mashi orhin mblarnanda ondon a sawekmbahan. Lirin a saweshinak Jisasin wavu lihi li ewehe mashi omendinga orhin li tiyakmbahan. Unda mashi kas a sawewa kaso omendinga sira, an mbeek a mbafirimbanda ambu nir.

⁸ Ji misi, os ji tirsaha ji lotu uwa wolo hulayi jirin, tavan ji lalawuhu Avui Wasilakan ji saweka. Uhu wavu jihin orin ji haha ma worna mak ji naka. Uhu os ji waplelenaha anangriyandan er ji halaka. Uhu ermbea ermbak orin ji saweka.

Pol mashi kwambu kason nokopji li sikundari nombon or saweri

⁹ Mashi las jir nokopjin a sawekwa karem, kowen armek ji faleka. Jir avak masakukwa jihi nga maome jihi nga mbele mbele ya lakak li frungawunda ondok ji tlahapsikwak ji hishombashiowewa hala. Uhu kowe ya lakak li frungawundanjik ji mbawa hala. ¹⁰ Hako halanak nokove ol Avui Wasilakahi mashin tiyanda ondo lerawu jiwavi nom li laka. Unak os erem li uwa nombo oso si unak jele mendek li naka, os lihinjik li tlahapsinda hom. ¹¹ Nokopji jirin ji misi, Avui Wasilakahi ma mashin li sawewa wolo mayam armek ji misihijhi hishiyarika. Mashi os li sawewan ji misihijhi lihi siyok ji sika. ¹² An mbeek a halashiwak hulayi

---

2:5-6: Ro 3:29-30; Ga 1:4   2:7: Ap 9:15; Ga 2:7-8; 2 Ti 1:11   2:9: 1 Pi 3:3-5   2:10: 1 Ti 5:10

nokopjihi siyok li siwak nokopji Avui Wasilakahi mashin lirin sawenda ambu lir, wahau. Halanak nokopji men mayam li lihi li liwangarika. ¹³ Mberem ushiwak? Avui Wasilaka Adamin masmas or ushihikop Ivin or uri sir.

¹⁴ Ushirik Adam mbeek Laulakahi mashin masmas misiri ambu ri. Hako Iv oso mu mashi oson misihi Avui Wasilaka fri ukmbaha nor mbahandari ambu oson ura. ¹⁵ Undosik halanak nokopji jikisin li waka. Uhu os Jisasin sunguwavu lihik li ewehe ma amber li rupshihi nombo jivin li tiya nahi, avak Avui Wasilaka lirin or jivinakwa lira.

3

Wasman nga dikon nga ma worna mak er li naka

¹ Omendingak jirin amu sawenduwa, os ma lar wasmanik or nakwak or hishi nahi, or lerawu jivin lakwak hishinda ri. ² Halanak ma or wasmanik nakwak hishiwa ma oto nombo jivi nom or tiyanak hulaima nokopma misokome lihik li heyenak mbeek mbele kava las orhik nanak li heyekwa ambu sir, wahau. Or avak nokove namtas nom or laka. Uhu nor ruwol tava oloho nor lika. Ma ol aka orhik tawan armek or uka. Uhu Avui Wasilakahi mashin yawur or ewesaweka. ³ Uhu uku kavan or awan or hala. Ya mendenjik or hishombashiowewan or hala. Uhu nombok waplelenaha awun unda nombon or hala. Hako halanak yawur or hishiyarihi man naman nalok mbaha tolo wornanda mak or naka. ⁴ Halanak jikisnokopji orhin armek or uhu jikisi orhin armek or ewesaweka. Erem or ushinak orhi mashin li misiwa, mbeek li mblarna ermbekwa ambu sir. ⁵ Hako os jikisnokopji orhi nga jipjip or una ambu nahi, wasmanik or nawa erema. Siosik mai-fuk or sihi lerawun or lawa nga mbeek jivik nakwa ambu sir. ⁶ Ma or akri sunguwavun tormblewa ma oto kolok

wasmanik ji kamawa hala. Mberem ushiwak? Las avak orhinjik or sihi samsamfa nor uyaha or takatukuyinda ngashi, Laulaka or takatukuyiri hom. ⁷ Hako halanak Kraishi ma nga ma ol lotu unda ambu ondo nga ma oton li heyeheli mba, ♦Ma oto jivi mende ria. ♦Os erem jivik or nanak li heyeheli nahi ambu, Laulaka or unak takatukuyikwari.

⁸ Uhu dikon ondo erema, ma worna mak li naka. Ushinak ma amber lirin li heyeheli mbaka, ♦Ma ondo jivi lira. ♦Lir avak tarvle teng anda hom li nawan li hala. Uhu uku kavan li awan li hala. Uhu man li haimba handambaha ya lihin li lakwak li hishiwan li hala. ⁹ Halanak kavakava ol li undan ermba ermbak Avui Wasilakan li sawenak or laha ermbekwa lir. Uhu avak mashi Avui Wasilakahin er li toltangrika. ¹⁰ Jir siosik fehenda ma jirin, avak lerawu os li lawan ji heyeka. Am jivik nandas mo wahau? Os jivik si nahi, halanak dikonik li naka. ¹¹ Hovok nokopji erema. Mashi worna nom li mbanak ma amber lirin li heyeheli mba, ♦Nokove ondo jivi lira. ♦Hako halanak mainsungu mashin mbaha maimbong ishitolowa li hala. Uhu halanak yawur li ruwol tava oloho lerawu os li lawan wornak er li laka. ¹² Dikon nokove namtas nom or laka. Uhu jikisnokopji orhin armek or uhu nor ewesaweshinak mashi orhin li misihi li tiyaka. ¹³ Os dikon lar lerawu jivin or la nahi, avak ma amber orin li lafaumbafaushinak kopshak or sitambanaha Kraishi mashin or sawekwa mbeek ajekwa ambu ri.

Kraisin ni tiyanda nombo mberem mberem sivai nandu?

¹⁴ Mashi kason mirnjik a kayeheli kolomalok mirin a ra heyekmbaha amu hishinduwa. ¹⁵ Hako os kolomalok a ra nahi ambu, mashi kas a kayewa yokon heyeka. Uhu avak mi yarikwa sir, Kraishi lerawun landa ma ondo mberem

mberem li nandu. Nir Avui Wasilaka ermba ermbak linda orhi ma nira. Uhu nir sios orhi nira. Wormbonawa akan si toltangrinda hom kumdik ni sihi mashi ome orhin ni saweshiwak sios orhi mbeek tlehe rakanda ambu sir. ¹⁶Ome sira bilip nihi karem nanda sir,

Jisas Kraiss ma indingak or narik hulaima nokopma li heyeri ri. Or ma worna ma indinga ri. Masikome Avui Wasilakahi mu os or nanda nombo oson or mukushirik limu heyera. Ushirik ensel nga li heyeri ria. Ushirik ma yanga yangak li ihi mashi orhin li saweshirik ma misambik fehe orin sunguwavu lihik limu ewera. Ushirik Avui Wasilaka orin hevenik ormu lalawura.

4

Ol haimba handambanda mashin sawenda ma ondon ji auheyeka

¹ Avui Wasilaka Masikome orhi kormbak karem sawenda ora, kumak mbele mbele mendek li nakuna ambe ambena wolo ma lal avak Jisasin li tiyanda nombon halakwa lir. Uhu ma ol wasimalengamba oloshiwak haimba handambanda ma ondohi mashin misindiyakwa lir. ² Ma ol mashin erem sawenda ma ondo haimba handambaha ferfar er mbanda lir. Uhu lir mbeek mbele os jivik nanda nga kavak nanda nga heyekrahakoronda ambu lir. Sunguwavu lihi angop sunjakombe hom nanda osik os li unda kava oson heyenda ambu lir. ³ Ol erem nanda ma ondo, os li hulasihi nokoplenda nombo nga, akwa lal li anda nga, pantlenda lir. Hako Avui Wasilaka akwa amber or uhunda jivi numbu lira. Unda osik ma ol orin hishiewehe mashi orhin tiyawa ma ondo akwan li awa wolo, orin armesarmek li mbaha anda ola. ⁴ Mbele mbele amber or uri ondo jivi numbu lira. Avak kava,

karem ni mbawan ni hala. Hako orin armesarmek ni mbaha ni aka. ⁵ Mashi orhi nga os orin ni beten unda nga si ushinak akwa ondo amber misokome orhik jivik nakwa lir.

Timoti, mir Kraishi lerawun landa ma indingak er naka

⁶ Os mashi kas a sawewa kason Jiasin hishindiyananda man mi sawe nahi, mir avak Krai Jisas lerawu orhin landa ma jivi mendek nakwa mira. Ushinak lerawu os mi landa nga mashi os mi sawenda nga avak akwa hom mirin si jelyashinak kumdik er sikwa mira. ⁷ Hako mir avak nijava laka si lishihi welmbahala mashin si mbanda hom li mbawa mashin misiwa hala. Hako avak funtlehavantle lerawun lanak, os mi liyawa mihi nga, mbele mbele os mi unda nga, misokome Avui Wasilakahik or heyenak avak jivik er si naka. ⁸ Os maome nihin jipjip ni unak wasilakak si naha kwambu nga si nawa oso men misambi torok ni liwa wolo nirin jelyakwa sir. Hako os Jiasin ni hishindiyananda nombon erem ni unak kwambuk si naku nahi, oso jivindinga sira. Mberem ushiwak? Jiasin hishindiyananda nombo misambik ni liwa wolo nirin jelyanda sir. Uhundanak kumak ermba ermbak linda oson nivai laka. ⁹⁻¹⁰ Mashi kas a sawewa kaso omendinga sira. Nir Avui Wasilakahi lerawun landa ma nir lerawu hava kavan ni laha nomorawu wasilakan nimu kishanduwa. Mberem ushiwak lerawu kason ni landu? Nir angop ni heyenda osa, Avui Wasilaka ermba ermbak linda oto hulaima nokopman jivinahanda ma ria. Unda osik nir ni hishiwa karem, ma anandi nga os nir hishinda hom li hishindanak kumak os ermba ermbak linda oson livai laka.

¹¹ Mir mashi kason hulaima nokopman armek ewe-sawenak li tiyaka. ¹² Mir jikandak nawak li heyewa mir.

Hako mbele mbele ol mi uwa ondo wornakop er uka. Os man mi ewesawenda nga, os mi liyanda mihi nga, os man mi rupshinda nombo nga, os Jisasin mi hishinda nombo nga, wavu mihi jivikop er nanda oso nga, halanak krahak er si nanak ma amber li heyehe mirin li tiyaka. Uhu os, ♦Mir jikanda mende,♦ karem li mbawan li halaka.

¹³ Os kolok orok a ra nahi ambu, lerawu os mirin a sawenda oson er laka. Mashi Avui Wasilakahi os jekambak li kayehendan siosik er ritim uka. Uhu maintontlo sihin sawenak li misihi li tiyaka. ¹⁴ Mir avak indiyok hishika, os wasman mirin tavan li hauowehe mirnjik li beten uri wolo, ma lar profet mashik os kumak mi lakundarin or sawerik, Avui Wasilaka kwambu orhin angop or hari mir. Oson halashinak men si wawa hala, wahau. Orok er toloho lerawun laka. ¹⁵ Lerawu os mi lawan kwambu mende mihi nga armek lashinak krahak er si nanak ma li heyeka. ¹⁶ Mir avak mihinjik auheye, os mi liwa nga mashi os man mi sawewa nga. Uhu mir kopshan er mbaha mashin sishi saweka. Unak Avui Wasilaka avak mir nga ma ol mashin mi sawewak misinda ondo nga nor jivinaka.

5

Timoti, mir ma ol siosik fehendan samunda mihi hom tolo wornaka

¹ Os avoko laka mbele kava las li uwak mi heyewa mi ihi lirin sawenak os li uwa kava oson li halaka. Hako lirin ngriawa hala, wahau. Os avui mihin mi tolo wornanda hom naman lirin tolo wornaka. Jikanda ermbasi erema, os mahasanje mihin mi tolo wornanda hom lirin tolo wornaka. ² Nijava laka erema, nijava mihin mi tolo wornanda hom tolo wornaka. Nokopminyongo erem. Os lirin mi tolo wornakwa wolo sunguwavu mihin halanak

jip er si naka. Uhu jikanoka mihin mi tolo wornanda hom lirin tolo wornaka.

Nokove ol mumblak wayandan armek ji uka

³ Os nokove mumblak wayanda las jimasamunda ngashi ambu, sios avak sirin si jelyaka. ⁴ Hako os jikisi mo nira sihi am li sahanda nahi, ondon sawenak nijava lihi oson li jelyaha armek li ewe uka, os lir jikisakrik li narik nijava lihi lirin armek li uhunda hom avak wasan li uka. Os erem li uwa oso misokome Avui Wasilakahik osmu jivi mendek nanduwa. ⁵ Mumbla os ma nendekuvuk si nanda oso Avui Wasilaka nom hishiowenda sir. Uhu niri tandi ermba ermbak sirin or jelyakmbaha orin sawenda sir. Erem nanda mumbla oso mumbla indinga sira. ⁶ Hako mumbla os ujamasaisaha kumba nukuk ai aik siwa oso sunguwavu sihi angop hahanda hom nawa sir. ⁷ Karem uwosik ai ai, kas a sawewa kason mumbla ondo amber sawenak li auheyehe jipjip li lika. Las avak ma li raha lirin li ngrianda ngashi.

⁸ Os ma lar or mba, ♦ An Kraishi ma nir. ♦ Hako avoko nijava mahasanje indinga orhi nga orhi ma anandi ondo nga nor jelyana nahi ambu, or Avui Wasilakahi mashin mblarnanda ma indingo ria. Uhu orin tiyanda nombon angop or halawa sir.

⁹ Mumbla ol asama lihi 60-in tikrihi hula namtarkop lindari ondo hi lihin jekambak kayeshinak sios avak lirin si jelyaka. ¹⁰ Ma amber angop li heyenda ola. Lir nokove jivi mende lira. Jikisi lihin armek undari lir. Ma ol aka lihik tarin armek li uhu akwan handari lir. Uhu Kraishi ma kumba lihin yokondari lir.^{5:10} Uhu ma ol nomorawu nga nandarin jelyandari lir. Uhu mbele mbele lerawu jivi

---

5:10 **5:10:** Oro wolok ma lar os aka lasik or tari wolo akamashama mbashirik ornjik lerawun landari ma lar ma or tari oto kumba orhin yokondari ri.

nom landari lir. Karem nanda mumbla ondo nom hi lihin jekamba orok kayeshinak sios lirin si jelyaka.

¹¹ Hako mumbla nijava lakak nawa ambu ondo hi lihin jekamba orok kayewa hala, wahau. Mberem ushiwak? Hula lihi hashiwak, lir mbeek sunya hakwa ambu lir. Kraishi lerawu nom li la, karem mbanda ola. Hako er li liyaha li hulasikwak li hishihi Kraishi lerawu nom li lakmbaha li mbahanda os limu halanduwa. ¹² Uhu mashi os li mbahanda os limu rumawa. Karem nawa osik avak musa nga nakwa lir. ¹³ Hako oso nom nembes. Aka akak li ilai tala ihi li yaha lerawun li lakwak os limu sauhombo mendenduwa. Ushihi maimbong ishitolonda lir. Uhu mashi kavakavan li mbakwa ambu os limu mbawa.

¹⁴ Erem nawa osik a mbashinak nokopminyongok nawa mumbla ondo indiyok li hulasika. Uhu jikisi nga li naha hirava ukun laha akasuvun hakoho li lika. Os erem li u nahi ma ol Avui Wasilakan lotu unda ambu ondo mbeek mashi kava las lirin mbakwa ambu lir. ¹⁵ Hako an a heyewa, mumbla lal angop nombo jivin li halaha Laulakahi mak nawa lira. Karem uwosik mainkwambu mashi kason amu sawenduwa.

¹⁶ Jir Jiasin tiyanda nokove jirin ji misi, sios avak mumbla ol ma nendekuvuk nanda ondo nom jelyakwa sir. Uvosik os jimatama jihi las mumblak si linda nahi, wa sirin ji jelyaka.

Siosik maifuk sihi lerawun landa man armek ji uka

¹⁷ Avui Wasilakahi mashin sawehe mukolsukolonda ma ondo lerawu havan landa lir. Karem uwosik lirin armek ji uhu lerawu os li landanjik wasan ji haka. ¹⁸ Mberem ushiwak? Avui Wasilakahi jekambak mashi las karem li kayeri sir. ♦ Bulmakau wit sijin li esnerkowa wolo suwambushi lihin ji ishi arangowa hala. Halanak wit siji kal li aka. ♦ Uhu mashi las nga karem li kayeri sir,

◆ Lerawu os ji lawa avak akwan li hanak ji akwa sir. ◆ Karem uwosik jir erem, ma ol jirin mashin sawenda ma ondon armek ji uka.

¹⁹ Ji misi, os ma namtar nom or taha nor mba, ◆ Wasman oto mbele kava las or uwak amu heyewa. ◆ Ma namtar nom erem or mba nahi, mashi orhin kolok misiwa hala. Hako os ma frijip, nalmingrip li raha erem li sawe nahi, mivai misika. ²⁰ Os ma lar kavakavan or u nahi, hulaima nokopma misokome lihik li heyenak kwambuk ngriasawenak kavakava os or undan or halaka. Erem mi unak ma amber avak li heyeha ajekwa lir. Uhu mbeek erem ukwa ambu lira.

Timoti, mir mihinjik auheyeka

²¹ Avui Wasilaka nga Krai Jisas nga ensel frihi er nga li heyewak omendingak mirin amu sawenduwa, avak ma lar jivinashihi lar kavanawa hala. Mashi kas a sawewan mi tiyaha ma amber hom nakremkop uka. ²² Mir avak lewas tava mihin ma larik hauowewa hala. Uhu kavakava ol ma li undan nakrem ji uwa hala. Mir avak mihinjik auheyehe lika. Ushinak os mi liyawa mihi oso avak misokome Avui Wasilakahik jivik si naka.

²³ Sungu mihi ermba ermbak kavamisinda sir. Karem uwosik uksembemban awa hala. Hako wain uku kandakar er nga ngoroshihi mivai uksem aka. Ushinak sungu mihi si kavamisinda avak mendek si naka.

²⁴ Ma lal kavakava ol li unda kormbak li uwak ni heyenda lir. Uhu os nimu mbanduwa, ◆ Ma rondo avak Avui Wasilaka kotim ukwa lir. ◆ Hako lal kavakava ol li unda wanyi unda lir. Hako os Avui Wasilaka man or heyembakwa wolo ol li unda kavakava lihi kormbak talanak ni heyekwa sir. ²⁵ Mbele mbele jivi ol ma li unda erema. Lal lerawu jivi os li lawa kormbak li lawak ni

heyenda sir. Hako lal lerawu jivi siyok wayok landa lir. Hako kumakop kormbak si talanak ni heyekwa sir.

6

Akishmakisha ma ondo malakama lihi siyok li sika

¹ Jir Kraishi ma jirin, os akishmakisha kavak ji na nahi, malakama jihi orhi siyoko mendek ji sihi lerawu orhin armek ji laka. Os erem ji una ambu nahi, ma avak li heyeye hi Avui Wasilakahi nga mashi orhi os ni sawenda nga li okolehe mbakwa sir. ² Uhu malakama jihi os Jisasin tiyanda mak or na nahi, jir avak orhi mashin mblarnaha lerawu orhin ji hangusangu lawa hala, wahau. Halanak kwambu jihi mende nga lerawu orhin er ji laka. Mberem ushiwak? Malakama jihi Jisashi mak or nahanda osik mahasanje jihi hom or nashiwak or jimu rupshi menden-duwa. Karem uwosik lerawu orhin armek er ji lanak mbele mbele orhi jivindingak li naka. Mashi kas mirin a sawendan ermba ermbak hulaima nokopman sawenak li misika.

Ya mendenjik hishombashiowenda nombo oso jivi ambu sir

³⁻⁴ Wasilaka nihi Jisas Kraish mashi ome orhi Avui Wasilakan ni tiyanda nombon sawenda sir. Hako os ma lar mashi oson or halashihi mashi anandi las or sawe nahi, wa ma oto mbeek mbele las yariwa ambu ri, wahau. Orhinjik men sembe menden yerkujihi yanda ri. Uhu mashi or mbawa sunguwavu mahin kavak nandahi mashin or mbawak ma amber lihi ambek limu anambli anambarnanduwa. Uhu nombo os or uwa oso si unak ma lihi ambek li okolehe olmu anawapkava hishinduwa. Uhu ermba ermbak anangriyanda nombo nom unda lira. ⁵ Ol erem nanda ma ondo mashi omendingan tiyanda ambu

lir. Angop fendele mendenda olik karem hishinda lir, **◆**Os Avui Wasilakahi mashin ni tiya nahi, avak ya mbele mbele nga mushak ni nakwa nir, **◆**karem hishinda ola.

⁶ Hako ome sira, os Jiasin ni tiyaha mbele mbele ol ni tolowa ondon ni heyehhe ni mba, **◆**Ambehoma. Os a lakmbaha na hishiwa ambehoma. **◆**Os erem ni hishi nahi, ome sira, nir angop mbele mbele nga mushak ni nawa nir. ⁷ Ni hishika, os nijava nihi nirin si wari wolo mbeek mbele lal nga ni laharakari ambu nir, wahau. Uhunda hom os ni hawa wolo mbeek mbele lal nga ni laha ikwa ambu nir, wahau. ⁸ Hako os akwa nga kowe nom nga ni na nahi, karem ni mbaka, **◆**Ambehoma. A lakmbaha nor hawa ambehom, osira. **◆**Karem ni mbaka. ⁹ Hako ma ol ya mendenjik hishombashiowewa ma ondo avak os li hishombashiowewa lihi oso si unak takatukuyikwa lir, os mbashi mambin li jereshiwak si rakajinda hom. Mbele mbele os sunguwavu mende lihi nga li lakmbaha li hishiwa ondo olmu lirin kavak nanduwa, os ma faheye ihi suwurinda mishik or iwak fa uksik si suwuri lalayiwak or uk anda hom. ¹⁰ Ome sira, yanjik hishombashiowenda nombo oso mbele mbele kava tontlo sira. Mberem ushiwak? Ma lal ya mendenjik li hishombashiowehe Jiasin li tiyanda nombon os limu halawa. Erem li uwa oso os lihinjik masham kormek li jihi li entlembale misinda hom olmu nanduwa.

Timoti, mir mbele mbele kava ondon atamataweka

¹¹ Hako mir Avui Wasilakahi ma mir, mbele mbele kava ondon er atamataweka. Mir avak Jiasin tiyanda nombon kopshan er mbaha sihi nomorawun kishaka. Unak Avui Wasilakahi misokomek or heyenak ma jivik mi naha nombo wornan er tiyaka. Uhu ma amber mi

rupshihi mashin naman tangrishi sawenak li misika.
¹² Mir Jisasin tiyanda ma mira. Mir avak kwambu orhik esehe mbele mbele os mihik talawan sihi mblarnaka. Undanak kumak avak ermba ermbak linda oson mivai laka. Oson mi lakmbaha angop or kamari mir, os ma siosik fehenda li heyerik mi mbar, ♦Sunguwavu anhi nga Jisasin a hishiewehe orin a tiyanda nira.♦ Karem mi mbari wolo orok. ¹³ Avui Wasilaka or mbele mbele ol ni heyendan uhunda ma ri. Krais Jisas or Pontius Pailathi misokomek or sihi mashin omek saweri ri. Or mbeek mbele las ajeri ambu ri, wahau. Fri heyewak mirin kwambuk amu sawenduwa. ¹⁴ Mir avak mashi Wasilaka Jisas Krais or mbahandan arme wornak er tiyanak or taka. ¹⁵ Or Avui Wasilaka or mbahanda wolokop takwa ri. Avui Wasilaka orto nom lishinak mbele mbele ondo orhi siyokop sikwa lir. Or malakamak nanda malakama lihi ri. Or hiushamak nanda hiushama lihi ria. ¹⁶ Or mbeek ma li handa hom handa ambu ri. Or ukruharanda nindik er linda ri. Unda osik nir mbeek orin ni heyenda ambu ri. Uhu mbeek pasir orhik ni ihi lafaukwa ambu nir. Ma lar mbeek orin heyenda ambu ri, wahau. Or ermba ermbak kwambu nga nanda ri. Uwosik nir amber hom ermba ermbak hi orhin ni hauoweka. Ome sira.

Ma jir ya nga mushak nanda jir, ma anandin ji jelyaka

¹⁷ Ma ol ya nga mbele mbele nga mushak nanda ondon karem saweka, jir avak hi jihini ji hauowehe ji mba, ♦An mbele mbele musha ngashi nir. Mbele kava las anhik talakwa ambu sir,♦ karem ji hishinan. Mbele mbele jihi ondo mbeek nambek naha jirin jelyakwa ambu lir, wahau. Hako karem ji hishika, ♦Avui Wasilaka orto nom anin jelyakwa ri. Ortonom mbele mbele jivin or hashiwak nimu

rupshinduwa. ♦ ¹⁸ Lirin sawenak mbele mbele jivin li uhu ya lihin li laha ma ol mbele mbele ngashi ambun li jelyaka. ¹⁹ Os erem li u nahi, ambehoma, mbele mbele jivi os kumak li lakunda oso os fa rasaha hisufasuwu si faashiwak si sinda hom os limu erem unduwa. Uhundanak kumak ermba ermbak linda oson livai laka.

Timoti, lerawu os mi lawa nga os mi liyawa nga auheyeka

²⁰ Timoti, lerawu os mi lakmbaha Avui Wasilaka mirin or hahandan auheyeka. Ma ol orhi misokomek or heyewak ferfar anambli anamblarna yanda ma ondon avak pasir i lafauwa hala. Lihinjik karem mbanda ola, ♦ Nir hishiyarinda wasilaka ngashi. ♦ Hako wahau, os erem li mbawa men semben mbayanda lir. ²¹ Hako os erem li hishinda nombo oso osmu lirin toloho mbraharonduwa. Ushihi Jisasin tiyanda nombo angop li halari sir.

Jirnjik Avui Wasilakan a sawenak jirin or jelyaha wapurpshi orhin jirin hakwa ria. Unda kasira. Ambehoma.

Mashi Avui Wasilakahi
The New Testament in the Mende Language of Papua New
Guinea
Nupela Testamen long tokples Mende long Niugini

Copyright © 2005 The Bible Society of Papua New Guinea

Language: Mende

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-01-20

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 27 Jul 2022 from source files dated 22 Nov 2019

fb64f048-1609-51b3-bdee-648d1b3723fe